

**PRIERAŠUMO
LAISVĖ**

SAMANTA SCHWEBLIN

Sofoklis

SAMANTA SCHWEBLIN

**PRIERAIŠUMO
LAISVĖ**

Iš ispanų kalbos vertė

Laura Liubinavičiūtė

Sofoklis

VILNIUS, 2018

Pirmą kartą po ilgo laiko
nuleido akis ir pažvelgė sau į rankas.
Jeigu ir jūs tai patyrėte,
suprasite, apie ką kalbu.

Jesse Ball, *Komendanto valanda*

– Viskas visada šitaip baigiasi su Davidu, – Karlos akys prisipildo ašarų.

– Davidas nieko nepadare! – dabar jau tikrai šaukiu, dabar esu panaši į visišką pamišėlę. – Tai tu mus visus gąsdini savo pamišimu...

Žvelgiu į tave. Tavo akys paraudusios, oda aplink jas bei burną yra plonesnė ir šiek tiek rausvesnė.

– Išėik, – sakau Karlai, bet žvelgiu į tave.

– Eime, Davidai.

Mama tavęs nelaukia. Nutolsta, leisdamasi laiptais. Lipa tiesi ir elegantiška, su raudona suknele ir auksiniu bikiniu. Jaučiu, kaip Ninos ranka, maža ir švelni, atsargiai suima mano ranką. O tu stovi lyg įbestas.

– Eik su savo mama, – sakau.

Tu nesiginčiji ir neatsakai. Esi tarsi užgesęs. Man nepatinka, kad tu nejudi, bet dar labiau nepatinka Karla, ir esu linkusi nusileisti, kad įsitikinčiau, jog išeis iš namų. Privalau tai padaryti neskubėdama, prisitaikydama prie Ninos žingsnių, nors ji nenori manęs paleisti. Virtuvėje prieš išeidama Karla atsigręžia, lyg norėtų man kažką pasakyti, bet mano žvilgsnis ją įtikina priešingai, todėl ji išeina tylėdama. Ar tai tas momentas?

Ne, tai dar ne tikslus momentas.

Labai sudėtinga, kai nenumanau, ko tiksliai ieškau.
Tai susiję su kai kuo kūne. Bet tai neperprantama, reikia būti atidžiam.

Todėl detalės tokios svarbios.

Taip, todėl.

Bet kaip galėjau leisti, kad taip staiga įsiterptų tarp mūsų? Kaip gali būti, kad, palikus vos kelioms minutėms Niną vieną miegančią, kyla tokio lygio pavojus ir pamišimas?

Tai nėra tikslus momentas. Nešvaistikime laiko tiems dalykams.

Kodėl reikia taip skubėti, Davidai? Ar tiek mažai laiko belieka?

Labai mažai.

Sumišusi Nina vis dar virtuvėje, žvelgia į mane ir bando atsikratyti išgąščio. Prieinu prie jos su kėde, kad galėtų atsisėsti, ir imu ruošti pavakarius. Esu šiek tiek susinervinusi, bet rankų darbas suteikia galimybę atidėti paaiškinimus, lieka laiko pagalvoti.

– Ar Davidas taip pat valgys pavakarius? – pasiteirauja Nina.

Pastatau virdulį ant ugnies ir pažvelgiu į viršų. Galvoju apie tavo akis, svarstau, ar vis dar stovi kambario viduryje.

Kodėl? Tai iš tiesų yra svarbu.

Nežinau, dabar svarstau, kad ne tu mane gąsdini.

O kas?

Ar tu žinai, kas tai, Davidai?

Tai susiję su kirmėlėmis, kas kartą esame vis arčiau tikslaus momento.

Suklususi įsitempiu ant suolo.

Kodėl, kas vyksta?

Matau tavo lauke, sode ir nesuprantu, kaip nulipai. Visą laiką atidžiai stebėjau laiptus. Tu prieini prie sandalų, kuriuos tenai paliko Karla, pakeli juos, prieini prie baseino krašto ir sumeti į vandenį. Apšižvalgai ir, suradęs Karlos rankšluostį bei skraistę, taip pat sumeti į vandenį. Šalia yra mano sandalai ir akiniai, matai juos, bet tai tavęs nesudomina. Dabar, kai esi saulėje, pastebiu kelias dėmes tau ant kūno, anksčiau jų nebuvau pastebėjusi. Jos neryškios, viena dengia dešinę tavo kaktos pusę ir beveik visą burną, kitos dėmės yra ant rankos ir kojos. Tu panašus į Karlą ir manau, kad be tų dėmių būtumei iš tiesų gražus berniukas.

Kas dar?

Nusiraminiu. Nes tu ruošiesi išeiti ir, kai galiausiai išeini, nusiraminiu. Atidarau langus, akimirkai prisėdu ant kėdės svetainėje. Tai strategiška vieta, nes iš čia matyti laukujės durys, sodas ir baseinas, o iš

kitos pusės ir toliau galiu stebėti virtuvę. Nina vis dar sėdi tenai ir valgo paskutinius sausainius, regis, ji puikiai supranta, kad dabar ne metas energingai lakstyti po namą.

Kas dar?

Priimu sprendimą. Susivokiu, kad nebenoriu ilgiau čia pasilikti. Valas dabar toks įtemptas, kad nematau, jog galėčiau būti toliau nei per kelis metrus nuo savo dukters. Namas, jo apylinkės, visas kaimas man rodosi nesaugi vieta ir nenumanau, dėl ko turėčiau taip rizikuoti. Kuo puikiausiai žinau, kad anksčiau ar vėliau susikrausiu daiktus ir iškeliausiu.

Kas tau kelia nerimą?

Nenoriu praleisti dar vienos nakties tuose namuose, bet jeigu išeitume šią akimirką, tektų ilgai vairuoti tamsoje. Supratau, kad esu išsigandusi, kad geriau būtų pailsėti, o kitą dieną viską apsvarstyti daug ramiau. Bet naktis praeina siaubingai.

Kodėl?

Nes negaliu kietai įmigti. Kelis kartus prabundu. Kartais manau, kad tai todėl, jog kambarys pernelyg didelis. Kai paskutinį kartą nubundu, lauke vis dar tamsu. Lyja, bet ne tai man kelia nerimą atsimerkus. Sunerimstu dėl naktinio Ninos šviestuvo atšvaitų. Pašaukiu ją, bet ji neatsiliepia. Išlipu iš lovos, šokte

iššoku. Ninos nėra nei jos, nei vonios kambaryje. Nulipu įsikibusi į turėklus, nes vis dar jaučiuosi mieguista. Nina sėdi prie stalo, jos basos kojytės kyšo iš po kėdės. Mąstau, ar tokie ir yra lunatikuojantys vaikai, ar tu taip pat elgiesi naktimis, nes Karla pasakoja randanti tavo tuščią lovą, o tavęs net nėra namie. Bet, žinoma, ir tai dabar nėra svarbu, tiesa?

Nesvarbu.

Žengiu kelis žingsnius virtuvės link ir kitame stalo gale pamatau sėdintį savo vyrą. Keistokas vaizdas, kaip galėjo nutikti, kad negirdėjau jo įeinančio? Neturėjo pasirodyti iki pat savaitgalio. Atsiremiu į staktą. Kažkas darosi, kažkas darosi, sakau sau, bet vis dar nepavyksta išsibudinti. Jis sėdi sunėręs rankas ant stalo, palinkęs prie Ninos ir žiūri pro surauktus antakius. Paskui pažvelgia į mane.

– Nina turi tau ką pasakyti, – praneša.

Bet Nina nenuleidžia akių nuo tėvo ir, kaip ir jis, bando sudėti rankas ant stalo. Tyli.

– Nina... – kreipiasi mano vyras.

– Aš nesu Nina, – atsako ši.

Atsilošia kėdėje ir sukryžiuoja kojas taip, kaip niekada iki tol nebuvo dariusi.

– Pasakyk savo mamai, kodėl tu nesi Nina, – taria mano vyras.

– Tai toks eksperimentas, senjora Amanda, – atsako ir pastumia prie manęs skardinę.

Mano vyras paima tą skardinę ir pasuka ją taip, kad pamatyčiau etiketę. Tai skardinė nuo žirnelių, viena iš tos rūšies, kurių neperku ir niekada nepirkčiau. Didesnė nei mūsų, tokios daug kietesnių žirnelių rūšies. Produktas, kurio niekada nepasirinkčiau ruošdama valgį savo šeimai ir kurio Nina nebūtų galėjusi paimti iš mūsų atsargų. Ant stalo tą paryčių valandą skardinė atrodo grėsmingai. Tai juk svarbu, tiesa?

Tai labai svarbu.

Prieinu.

– Iš kur atsirado šita skardinė, Nina? – mano klausimas nuskamba griežčiau, nei to norėčiau.

O Nina atsako:

– Nežinau, su kuo dabar kalbatės, senjora Amanda. Žvelgiu į savo vyrą.

– Su kuo mes dabar kalbamės? – klausia jis, tarsi tęsdamas jos žaidimą.

Nina praveria burną, bet nepasigirsta jokio garso. Kelias sekundes ji sėdi plačiai ją atvėrusi, lyg šaukdama ar, priešingai, lyg jai reikėtų kuo daugiau oro, kurio negali įkvėpti: tai siaubinga veido išraiška, tokios niekada anksčiau nebuvau mačiusi. Mano vyras palinksta virš stalo prie jos, dar arčiau. Manau, kad

jis pats tuo negali patikėti. Kai Nina pagaliau užčiaupia burną, jis akimirksniu vėl atsisėda, lyg visą tą laiką būtų įsitempęs dėl neregimos dingsties, o dabar jos atsikratęs.

– Aš Davidas, – sako Nina ir nusišypso man.

Ar tai žaidimas? Ar tu tai išsigalvoji?

Ne, Davidai. Tai sapnas, tai košmaras. Atsibundu susijaudinusi, dabar jau tikrai visiškai išsibudinu. Dabar penkta valanda ryto ir po kelių minučių kraunuosi visus tris lagaminus, su kuriais mes atvažiavome. Septintą ryto jau esu beveik viską surinkusi. Tau patinka viską stebėti, Davidai.

Tai būtina. Padeda prisiminti.

Taigi vis sugrįžtu prie savo baimės priežasties ir man pasirodo juokinga dingstis, dėl kurios kraunu daiktus į mašiną, o Nina vis dar miega savo kambaryje.

Bandai pabėgti.

Taip. Bet galiausiai man juk nepavyks, tiesa?

Nepavyks.

Kodėl, Davidai?

Būtent tai mes dabar ir mėginame nustatyti.

Pakylu į Ninos kambarį. Kambaryje likę keli daiktai, juos sumetu į kelioninį krepšį, tuo pat metu mėginu ją pažadinti. Užplikau arbatos ir atnešu kartu

su sausainiukų pakuote, ji nubudusi pusryčiauja lovoje, vis dar užsimiegėjusi, žiūrėdama, kaip lankstau paskutinius drabužius, surenku jos pieštukus, priglobiu knygutes. Ji tokia užsimiegėjusi, kad net nesmalsauja, kur važiuojame, kodėl grįžtame anksčiau, nei buvo suplanuota. Mano mama vis sakydavo, kad nutiks kažkas blogo. Mama buvo tikra, kad anksčiau ar vėliau tai nutiks, ir dabar jau aš pati viską išvydau taip aiškiai, jaučiau blogį judantį link mūsų kaip pulsuojančią, neatšaukiamą neišvengiamybę. Išsigelbėjimo atstumo beveik nebeliko, valas toks trumpas, kad vos begaliu judėti kambaryje, vos begaliu atsitraukti nuo Ninos iki stalo paimti paskutinių daiktų.

– Kelkis, – paragu. – Paskubėk, nagi.

Nina pakyla iš lovos.

– Apsiauk. Apsivilk šitą apsiaustą.

Paduodu jai ranką ir kartu nusileidžiame namo laiptais. Viršuje Ninos naktinį šviestuvą su besimainčiais atšvaitais paliekame įjungtą, o apačioje, virtuvėje, jau matau ryto šviesą. Viskas nelyginant sapnas, sakau pati sau, bet kol laikau Niną už rankos, jos keistai įsitempęs kūnas nelaukia manęs virtuvėje, nekalba su manimi tavo balsu, nebėra tos žirnelių skardinės ant stalo.

Gerai.

Lauke palengva brékšta. Užuoť palydėjusi Niną į mašiną, paduodu jai nešti kelis daiktus, kad tik ji būtų šalia. Abi drauge grįžtame prie namo ir uždarome langines.

Švaistote laiką.

Taip, dabar tai žinau.

Kodėl?

Svarstau. Uždarinėdama langines, prisimenu Karlą, tave, pati save įtikinėju, kad esu visos tos beprotybės dalis.

Taip.

Turiu galvoje, kad, jeigu aš iš tikrųjų nesileisčiau apgaunama tavo motinos baimių, visa šitai dabar nevyktų. Atsikelčiau pati, apsivilkčiau bikinį ir pasiėgaučiau aštuntos valandos saule.

Taip.

Tuomet ir aš esu kalta. Aš tik patvirtinu tavo motinos beprotybę. Bet taip juk nebus.

Ne?

Ne. Todėl ir privalau jai tą pasakyti.

Rengiesi pasišnekėti su Karla.

Atsiprašyti dėl vakarykščių riksmų, kad įtikinčiau ją, jog viskas gerai, kad ji turi nusiraminti.

Tai klaida.

Jeigu to nepadarysiu, negalėsiu ramiai išvykti, mieste vis dar galvosiu apie visą tą beprotybę.

Nereikėtų kalbėtis su Karla.

Išjungiu elektros jungiklį ir uždarau laukujes namo duris.

Tai geras laikas išvykti iš kaimo, dabar geras laikas.

Palieku raktus pašto dėžutėje, kaip senjoras Geseris buvo prašęs, kad tai padarytume paskutinę dieną.

Bet vis tiek trauki pasimatyti su Karla.

Ar todėl man nepavyks?

Taip, todėl.

Išvykstame anksti ryte. Pavažiuoju kelis metrus priešinga nei kaimas kryptimi ir stabteliu prie tavo namo. Niekada nebuvo tavo namuose ir iš tiesų nenorėčiau to daryti. Todėl mano atradimas maloniai nuteikia: namuose nedega šviesa ir prisimenu, kad šiandien antradienis. Laukuose darbai prasideda anksti, o tavo motina greičiausiai jau triūsia Sotomajoro darbovietėje, vienas kilometras iki kaimo. Tai palengvėjimas ir visa tai priimu kaip ženklą, kad viską darau teisingai. Nina sėdi galinėje sėdynėje ir tylėdama stebi, kaip nutolstame nuo tavo namo. Neatrodo susijaudinusi. Segi diržą, kojas ant kėdės sukryžiuavusi kaip indas ir kaip visada apsikabinusi savo kurmį. Sotomajoro lauko pakraštyje stovi

didžiulis namas ir atsiveria neaprépiama erdvė. Šaligatvių nebėra. Tarp namo ir gatvės plyti ganyklos. Toliau stovi du vidutinio dydžio angariai, dar paėjėjus – septyni sandėliai už pirmųjų ganyklų. Palieku automobilį ant vejos šalia kitų namo galugalyje. Paprašau Ninos, kad išliptų kartu su manimi. Durys praviros ir įeiname susikibusios už rankų. Lygiai kaip man ir buvo pasakojusi Karla, namas labiau pritaikytas biuro darbui nei gyvenimui. Matau du vyrus, geriančius matę, ir vieną jauną stambią moterį, pasirašinėjančią dokumentus, tyliai skaitančią kiekvieno dokumento pavadinimą. Vienas iš vyrų linkteli, tarsi mintimis sektų moters darbą. Viskas sustoja, kai pamato mus, moteris pasiteirauja, ko pageidautume.

– Ieškau Karlos.

– Aaa, – ir vėl mus abi nužvelgia taip, lyg pirmo karto nebūtų pakakę, – luktelėkit, ji netrukus sugrįš.

– Gal matės? – vyrai kilsteli nuo stalo matę, ir aš klausiu savęs, ar kuris nors iš jų ir yra senjoras Sotomajoras.

Atsisakau ir nužingsniuojame prie kėdžių, bet tuo metu pasirodo Karla. Niekas jos apie mus neperspėja ir ji prieina tokia susikaupusi, kad net nepastebi mūsų. Vilki baltą krakmolytą palaidinę ir beveik nustembu, kad nematyti jos auksinio bikinio petnešėlių.

Turime paskubėti.

Kodėl? Kas nutiks, kai baigsis laikas?

Aš tave perspėsiu, kai bus svarbu žinoti smulkmenas.

Karla nustemba mus pamačiusi. Išsigandusi pagalvoja, kad gal kas nutiko. Akies krašteliu pažvelgia į Niną. Nuraminu, kad viskas gerai. Kad noriu atsiprašyti už vakar dieną ir kad jau išvykstu.

– Kur?

– Grįžtame, – atsakau, – grįžtame į sostinę.

Kilsteli antakį ir man sukyla gailestis ar kaltė, net nežinau.

– Tai dėl mano vyro reikalų, privalome grįžti.

– Dabar?

Jeigu būtume išvykusios neatsisveikinusios, tavo motina būtų pasijutusi siaubingai, ir nepaisant viso nepatogumo, apsidžiaugiu, kad užvažiuovome pasimatyti su ja.

Bet tai nėra gera mintis.

Tačiau tai jau padaryta.

Tai nėra gerai.

Akimirksniu tavo motinos veido išraiška persimaino – jai grįžta energija. Ji nori, kad pamatytume Omaro arklides. Jos apleistos, bet ribojasi su Sotomajoro žemėmis ir tenai iš čia labai lengva nukakti.

Dabar svarbiausia yra visai šalia. Kas dar vyksta? Kas vyksta aplinkui?

Tas tiesa, dar kai kas vyksta – lauke, tuo pat metu, kai tavo motina bando mus pašnekinti. Išgirstu, kaip sustoja sunkvežimis. Abu vyrai, gėrę matę, apsimaua ilgas gumines pirštines ir išeina. Lauke pasigirsta dar vienas vyriškas balsas, galbūt jis sunkvežimio vairuotojo. Karla pasako, kad pasirūpins kai kuriais popieriais ir tada iš karto nusives mus į arklides, paprašo palaukti jos lauke. Tuomet pasigirsta triukšmas. kažkas nukrinta: kažkas iš plastiko, sunkaus, kas, nepaisant smūgio, nesudūžta. Palikę Karlą išiname. Lauke vyrai iškelia bidonus, jie didžiuliai ir kiekvienas iš vyrų vos išlaiko po vieną abiejose rankose. Jų daug, visas sunkvežimis pristatytas bidonų.

Būtent tai ir yra.

Vienas iš bidonų paliekamas atskirai prie įėjimo į angarą.

Tai tas svarbusis momentas.

Tas svarbusis momentas?

Taip.

Kaip tai gali būti svarbusis momentas?

Kas dar?

Nina atsisėda ant vejų netoli sunkvežimio. Žiūri į dirbančius vyrus, atrodo susižavėjusi besidarbuojančiais.

Ką daro tie vyrai, kuo tiksliau?

Vienas stovi sunkvežimio priekaboje, jis paduoda bidonus. Likusieji du pasikeisdami juos paima ir nuveža vidun. Vyrai naudojami antrosiomis šiek tiek toliau esančio angaro durimis. Tenai labai daug bidonų, vyrams tenka suvaikščioti daugybę kartų. Saulė kaitri, bet pučia švelniai malonus, lengvas vėjelis. Svarstau, kad tai yra atsisveikinimas ir galbūt šitaip Nina su viskuo atsisveikina. Todėl atsisėdu šalia jos ir kartu stebime vyrų judesius.

Kas dar, be viso to?

Neprisimenu ko nors daugiau, tai viskas, kas tenai vyksta.

Ne, yra dar. Aplinkui, šalia. Yra dar.

Nieko daugiau.

Išsigelbėjimo atstumas.

Sėdžiu per dešimt centimetrų nuo savo dukters, Davidai, jokie išsigelbėjimo atstumo nėra.

Privalo būti, Karla buvo per metrą nuo manęs tą vakarą, kai pabėgo eržilas ir aš beveik numiriau.

Turiu daugybę klausimų apie tą dieną.

Netinkamas momentas. Nieko neįauti? Neturi jokios nuojautos, kad gali būti susiję su kuo nors kitu?

Kuo nors kitu?

Kas dar vyksta?

„Samanta Schweblin – viena perspektyviausių moderniosios ispanakalbės literatūros autorių. Nė kiek neabejoju, jog šios rašytojos laukia šviesi ateitis.“

Mario Vargas Llosa

Tamsa. Provincijos ligoninė. Kalbasi moteris ir berniukas. Jiniai nėra jo mama. Jisai nėra jos sūnus. Pokalbio pabaigoje tik vienas jų liks gyvas. O gal visas tas pašnekesys tėra karščišgiškas sapnas? O gal jauna moteris, patekusi į situaciją be išeičių, bando pafi sau susikurū pasakojimą, kuriame po pastaptingą labirintą ją vedžioja vaikas?

Moteris ir vaikas. Pokalbis apie suhyrėjusią šeimą, atskirtas sielas ir nuodus. Nejmenamas klausimas apie kirmėles ir bandymas atkurti tą lemtingą momentą, kada viskas nutiko. Miestelis Argentinoje ir situacija, galinti pasikartoti bet kurioje kitoje vietoje.

„Prieraišumo laisvė“ – tai surrealus pasakojimas apie baisiausius tėvų košmarus, valdunkiškai siurpi istorija ir išpejimas žmonijai siunčiamas per rasota žolę nepastebimai pavojinga. Tai romanas, kuriame graščiai ir meistriška paiečiamos bendražmogiškos motlynstės, ekologijos trapumo, akimirkos netvarumo ir būties patikimumo temos.

Samanta Schweblin (g. 1978) – viena geriausių šiuolaikinių rašytojų ispanų kalba. kilusi iš Buenos Airių. šiuo metu gyvena Berlyne. Išgarsėjo apsakymais, pelniusiais gausybę apdovanojimų, vienas reikšmingiausių – prestižinė Juano Rulfo premija. „Prieraišumo laisvė“ – tai pirmasis autorės romanas. Išplėtotas iš trumpo apsakymo. 2017 m. nominuotas *Man Booker International Prize*. Standartin rašytojos knygos išverstos į daugiau nei 20 kalbų. Tai neabejotinai naujas, gaivus uabartines Lotynų Amerikos literatūros balsas.

www.sofoklis.lt

9 786094 442506